

Zaak C-213/20

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

12 mei 2020

Verwijzende rechter:

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie (Polen)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

2 oktober 2019

Verzoekende partijen:

G. W.

E. S.

Verwerende partij:

A. Towarzystwo Ubezpieczeń Życie S.A.

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Verzoek om terugbetaling van verzekeringspremies die aan verweerder zijn betaald uit hoofde van een overeenkomst inzake een collectieve levensverzekering (verzekering bij leven of overlijden) in de vorm van een fractieverzekering.

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Uitlegging van artikel 36, lid 1, van richtlijn 2002/83, gelezen in samenhang met punt A, a. 11 en a. 12, van bijlage III daarbij, wat betreft de omvang, de kring van ontvangers en de vereiste gedetailleerdheid van de inlichtingen die de verzekeraar aan de verzekerde dient te verstrekken, alsmede wat betreft het juiste tijdstip waarop deze inlichtingen moeten worden verstrekt.

Prejudiciële vragen

1. Moet artikel 36, lid 1, van richtlijn 2002/83/EG van het Europees Parlement en de Raad van 5 november 2002 betreffende levensverzekering [...], gelezen in samenhang met punt A, a. 12 van bijlage III daarbij, aldus worden uitgelegd dat de verplichting tot het verstrekken van de daarin genoemde inlichtingen ook betrekking heeft op een verzekerde indien deze niet tegelijkertijd de verzekeringnemer is maar als consument toetreedt tot een overeenkomst inzake een collectieve levensverzekering (verzekering bij leven of overlijden) in de vorm van een fractieverzekering tussen een verzekeringsonderneming en een verzekeringnemer die een marktdeelnemer is en de verzekerde daarbij optreedt als de daadwerkelijke belegger van de geldmiddelen die als verzekeringspremie worden voldaan?
2. Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord: moet artikel 36, lid 1, van richtlijn 2002/83/EG [...], gelezen in samenhang met punt A, a. 11 en a. 12, van bijlage III daarbij, aldus worden uitgelegd dat de verplichting tot het verstrekken van inlichtingen over de eigenschappen van de onderliggende activa van het beleggingsverzekeringsfonds in het kader van een rechtsbetrekking als die van de eerste vraag tevens inhoudt dat de verzekerde consument op uitputtende en begrijpelijke wijze in kennis moet worden gesteld van alle risico's, en van de aard en de orde van grootte daarvan, waarmee de belegging in de activa van een dergelijk beleggingsfonds (zoals gestructureerde obligaties of derivaten) gepaard gaat of dat het, in de zin van de genoemde bepaling, volstaat om aan de verzekerde consument basisinformatie te verstrekken over de voornaamste soorten risico's waarmee een belegging van geldmiddelen met behulp van een dergelijk beleggingsfonds gepaard gaat?
3. Moet artikel 36, lid 1, van richtlijn 2002/83/EG, gelezen in samenhang met punt A, a. 11 en a. 12, van bijlage III daarbij, aldus worden uitgelegd dat daaruit, in het kader van de rechtsbetrekking van de eerste en de tweede vraag, voortvloeit dat een consument die als verzekerde toetreedt tot een levensverzekeringsovereenkomst in kennis moet worden gesteld van alle beleggingsrisico's en van de daarmee verband houdende voorwaarden waarvan de emittent van de activa (gestructureerde obligaties of derivaten) waaruit het beleggingsverzekeringsfonds bestaat, de verzekeraar in kennis heeft gesteld?
4. Indien de vorige vraag bevestigend wordt beantwoord: moet artikel 36, lid 1, van richtlijn 2002/83/EG [...] aldus worden uitgelegd dat een consument die als verzekerde toetreedt tot een overeenkomst inzake een collectieve levensverzekering (verzekering bij leven of overlijden) in de vorm van een fractieverzekering de inlichtingen over de eigenschappen van de onderliggende activa en de risico's van een belegging in dergelijke activa dient te ontvangen voordat de overeenkomst wordt gesloten, dat wil zeggen in het kader van een afzonderlijke precontractuele procedure, en verzet deze

bepaling van de richtlijn zich derhalve tegen een bepaling van nationaal recht als artikel 13, lid 4, van de ustawa o działalności ubezpieczeniowej (wet op het verzekeringsbedrijf) van 22 mei 2003, [...] volgens welke het volstaat dat deze inlichtingen pas worden verstrekt in de verzekeringsovereenkomst en gedurende de sluiting daarvan en die het tijdstip van ontvangst van deze inlichtingen in de procedure van toetreding tot de overeenkomst niet ondubbelzinnig en uitdrukkelijk afzondert en onderscheidt?

5. Indien de vragen 1 tot en met 3 bevestigend worden beantwoord: moet artikel 36, lid 1, van richtlijn 2002/83/EG [...], gelezen in samenhang met punt A, a. 11 en a. 12, van bijlage III daarbij, tevens aldus worden uitgelegd dat de correcte nakoming van de daarin neergelegde informatieverplichting moet worden beschouwd als een essentieel onderdeel van een overeenkomst inzake een collectieve levensverzekering (verzekering bij leven of overlijden) in de vorm van een fractieverzekering en kan de vaststelling dat deze verplichting niet naar behoren is nagekomen er bijgevolg toe leiden dat aan de verzekerde consument het recht wordt toegekend te verzoeken om terugbetaling van alle voldane verzekeringspremies uit hoofde van de eventuele vaststelling van de nietigheid of de oorspronkelijke ondoeltreffendheid van de overeenkomst of van de individuele verklaring van toetreding tot een dergelijke overeenkomst?

Aangevoerde bepalingen van gemeenschapsrecht

Richtlijn 2002/83/EG van het Europees Parlement en de Raad van 5 november 2002 betreffende levensverzekering (PB 2002, L 345, blz. 1): overweging 52, artikel 36 en bijlage III.

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Kodeks cywilny (burgerlijk wetboek) – wet van 23 april 1964 (Dz. U. nr. 16, volgnr. 93, zoals gewijzigd): artikel 58, artikel 353¹, artikel 384, leden 1 en 2, artikel 805, leden 1 en 2, artikel 808, leden 1 tot en met 4, en artikel 829.

Ustawa o działalności ubezpieczeniowej (wet op het verzekeringsbedrijf) van 22 mei 2003 (Dz. U. nr. 124, volgnr. [1151]; geconsolideerde tekst van 16 december 2009, Dz. U. 2010, nr. 11, volgnr. 66; hierna: „u.d.u.”): artikel 2, lid 1, punt 13, artikel 13 en de bijlage erbij (hoofdstuk I).

Korte beschrijving van de feiten en het geding

- 1 Verzoeksters G. W. en E. S. hebben de verwerende verzekeraar verzocht om terugbetaling van bedragen die zij als verzekeringspremies aan hem hebben voldaan uit hoofde van een overeenkomst inzake een collectieve

levensverzekering (verzekering bij leven of overlijden) in de vorm van een fractieverzekering (hierna: „overeenkomst”).

- 2 De overeenkomst, waartoe individuele consumenten konden toetreden, is op 29 juli 2011 gesloten tussen de verwerende verzekeraar en A. S.A., die daarbij is opgetreden als verzekeringnemer. Verzoeksters zijn tot de overeenkomst toegetreden krachtens afzonderlijke verklaringen van toetreding, die zijn ingediend op 28 november 2011 en 30 november 2011.
- 3 Het gepresenteerde verzekeringsproduct is voorgesteld als een kapitaalbelegging in de vorm van een systematische spaarformule. Het aanbod van toetreding tot de overeenkomst is gepresenteerd tijdens één bijeenkomst bij de bank, die de verzekeringnemer is. Tijdens deze bijeenkomst is ook een verklaring van toetreding tot de overeenkomst ingediend. Bovendien zijn aan verzoeksters de algemene verzekeringsvoorwaarden en het reglement van het beleggingsverzekeringsfonds overgelegd.
- 4 In hun verklaringen van toetreding tot de overeenkomst hebben verzoeksters tevens verklaringen ondertekend waarin stond aangegeven dat het fonds tot doel had aan het einde van het verzekeringstijdvak ten minste 100 % van de betaalde premie te behalen. De verklaringen bevatten tevens de inlichting dat de waarde van de rekening van aandelen in het beleggingsverzekeringsfonds gedurende het verzekeringstijdvak aanzienlijk kon variëren als gevolg van de waardering van de financiële instrumenten die deel van het fonds uitmaakten. Volgens de verklaringen ging het product gepaard met het risico dat voortvloeit uit de mogelijkheid dat de emittent van de financiële instrumenten waaruit het product bestaat zijn betalingsverplichting niet nakomt. Bovendien is erop gewezen dat het product geen bankdeposito is en derhalve geen winst aan de verzekerde garandeert, waaraan tevens is toegevoegd dat de simulatie van de gemiddelde winst van de index 11,70 % bedroeg. Daarbij is gepreciseerd dat dit resultaat geen garantie van soortgelijke resultaten in de toekomst vormt.
- 5 Krachtens de bepalingen van de overeenkomst, aangevuld met de algemene verzekeringsvoorwaarden en het reglement van het beleggingsverzekeringsfonds, dienden verzoeksters een initiële premie en vervolgens op regelmatige basis, namelijk maandelijks, verzekeringspremies te betalen.
- 6 De auteur van de algemene verzekeringsvoorwaarden en het reglement van het fonds was de verzekeraar maar de daarin opgenomen bepalingen zijn niet met de verzekerden onderhandeld. Het verzekeringstijdvak is vastgesteld op 15 jaar. Tegelijkertijd konden de verzekerden te allen tijde een verklaring van herroeping van de verzekeringsovereenkomst indienen.
- 7 De premies van de verzekerden zijn belegd in het beleggingsverzekeringsfonds „UFK A.”. Dit fonds is van tevoren genoemd in de overeenkomst en de verzekerden hadden geen keuzemogelijkheid.

- 8 De waarde van de activa van het fonds en van de individuele participaties daarin is na verloop van tijd veranderd als gevolg van de wijze van vormgeving van de prijzen van de financiële instrumenten waarin de middelen van het fonds zijn belegd. Volgens het reglement kunnen deze waardeschommelingen aanzienlijk zijn.
- 9 Het reglement van het fonds bevat tevens een omschrijving van een aantal risico's waarmee de belegging in het beleggingsverzekeringsfonds gepaard gaat. De verzekeraar heeft aangegeven dat hij niet aansprakelijk is voor het beleggingsrisico waarmee de belegging in het fonds gepaard gaat.
- 10 De bewoordingen van de algemene verzekeringsvoorwaarden bevatten geen enkele indicatie die erop kan wijzen dat deze vorm van belegging niet voor het grote publiek bestemd is of dat beleggingen in de door A. uitgegeven obligaties kennis en ervaring vergen wat betreft de werking van de kapitaalmarkt en van financiële instrumenten.
- 11 De verzekeraar heeft de in het beleggingsverzekeringsfonds belegde middelen belegd in gestructureerde obligaties met een looptijd van 15 jaar die gekoppeld zijn aan de index A. De uitgifte van deze obligaties was niet openbaar maar doelde op bepaalde beroepsbeleggers. De obligaties zijn niet op de kapitaalmarkt verhandeld.
- 12 In de documentatie betreffende de voorwaarden voor de aankoop van de door A. uitgegeven obligaties worden onder meer de risicofactoren vermeld en toegelicht. De emittent heeft de verwerver van de obligaties ervan in kennis gesteld dat potentiële beleggers van de onder de uitgifte vallende effecten van tevoren de in de afdeling „Risicofactoren” vermelde informatie nauwgezet dienden te bestuderen. Bovendien heeft de emittent benadrukt dat de waarde van de belegging en de winst die daaruit kon worden behaald, mogelijk lager of hoger zou uitvallen, waardoor het mogelijk was dat de belegger het belegde bedrag niet zou ontvangen of, in bepaalde gevallen, in het geheel niets van zijn belegging terug zou krijgen.
- 13 De emittent heeft tevens aangegeven dat een belegging in gestructureerde producten, als belegging die gepaard gaat met een aanzienlijk risico, enkel geschikt is voor personen die beschikken over de voor een risicobeoordeling vereiste kennis en ervaring wat betreft financiële en zakelijke risico's.
- 14 Deze documentatie is niet aan de verzekerden bekendgemaakt vóór de toetreding tot de overeenkomst en is evenmin opgenomen in de overeenkomst, in de algemene verzekeringsvoorwaarden of in het reglement van het beleggingsfonds. Toen de consumenten de mogelijkheid is geboden tot de overeenkomst toe te treden, is van hen evenmin enige ervaring wat betreft beleggingen op de kapitaalmarkt verlangd en is a fortiori niet nagegaan of zij ter zake over de nodige competenties beschikten.

- 15 Nadat zij gedurende acht jaar verzekeringspremies had betaald, heeft verzoekster G. W. verklaard de verzekeringsovereenkomst te herroepen (de rechtsbetrekking op te zeggen). De door haar ingediende verklaring is op 23 januari 2019 in werking getreden. De verwerende verzekeraar heeft haar uit hoofde van de afkoop een bedrag van 14 285,30 Poolse zloty (PLN) betaald en heeft de waarde van de aandelenrekening daarbij vastgesteld op 15 403,57 PLN. Gedurende de looptijd van de rechtsbetrekking heeft verzoekster in totaal 24 090 PLN aan de verzekeraar betaald. Uit dien hoofde heeft verzoekster haar vordering gewijzigd en verzocht om veroordeling van verweerder tot betaling van een bedrag van 9 804,70 PLN. Verzoekster E. S. betaalt de verzekeringspremies nog steeds en heeft de uit de overeenkomst voortvloeiende rechtsbetrekking tot dusver niet opgezegd.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 16 De verzoekende partijen betogen dat de overeenkomst nietig is omdat deze strijd is met dwingende wettelijke bepalingen en, daarenboven, dat de individuele verklaringen van toetreding tot de genoemde overeenkomst nietig dan wel onwerkzaam zijn.
- 17 De verzoekende partijen betogen dat de verwerende verzekeraar zich schuldig heeft gemaakt aan een aanzienlijke schending van de krachtens dwingende wettelijke bepalingen op hem rustende informatieverplichtingen omdat hij de verzekerden niet volledig in kennis heeft gesteld van de eigenschappen van de gestructureerde obligaties die in het kader van het beleggingsverzekeringsfonds zijn verworven, met inbegrip van alle daarmee gepaard gaande risico's. Bovendien betogen de verzoekende partijen dat de overeenkomst tevens in strijd is met de aard van de verbintenis, voor zover in de overeenkomst is bepaald dat de waarde van de activa van het beleggingsfonds, waarvan het bedrag van de aan de consument verschuldigde prestatie rechtstreeks afhangt, willekeurig en eenzijdig door de verwerende partij wordt bepaald op een voor de consument onbekende wijze en met uitsluiting van een latere rechterlijke toetsing daarvan.
- 18 Volgens de verzoekende partijen was de mate waarin is verzuimd de consumenten te informeren zo aanzienlijk dat niet kon worden aangenomen dat zij een werkzame en geldige wilsverklaring hebben afgelegd, hetgeen onmisbaar is voor de correcte totstandkoming van een rechtsbetrekking. Om redenen ten laste van de verzekeraar wisten verzoeksters namelijk niet waarin de door hen ingebrachte middelen zouden worden belegd, wat de risico's van een dergelijke belegging waren en van welke orde van grootte deze risico's daadwerkelijk waren.
- 19 De verwerende verzekeraar heeft betoogd dat hij niet verplicht was melding te maken van alle beleggingsrisico's waarmee de toetreding tot de overeenkomst gepaard ging en van alle voorwaarden in verband met de uitgifte van de gestructureerde obligaties door A. De verzekerden waren namelijk geen partij bij de rechtsbetrekking tussen de verzekeraar en de emittent van de obligaties. De verzekeraar heeft er tevens op gewezen dat de geheimhoudingsplicht met

betrekking tot de bijzondere bepalingen van de emissieovereenkomst moest worden nagekomen en heeft daarenboven verwezen naar de bijzondere methode van waardering en de structuur van een in een gestructureerde obligatie vervat derivaat.

- 20 Bovendien bevatten de algemene verzekeringsvoorwaarden en het reglement van het beleggingsfonds volgens de verzekeraar alle daarvoor vereiste informatie, met name wat betreft het feit dat het beleggen van middelen met behulp van een beleggingsverzekeringsfonds gepaard gaat met risico's en dat daartoe tevens het risico behoort dat een belegging niet rendabel is.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 21 In de eerste plaats vraagt de verwijzende rechter zich af of de inlichtingen die moeten worden verstrekt uit hoofde van artikel 36, lid 1, van richtlijn 2002/38, gelezen in samenhang met punt A van bijlage III daarbij, tevens moeten worden verstrekt aan verzekerden indien zij als consument tot de overeenkomst toetreden terwijl zij tegelijkertijd de daadwerkelijke beleggers van de aan de verzekeraar betaalde premies zijn en deze premies vervolgens aan het beleggingsverzekeringsfonds worden toegewezen.
- 22 Formeel gezien is de verzekerde consument in het kader van de rechtsbetrekking die aan de prejudiciële verwijzing ten grondslag ligt, geen partij bij een verzekeringsovereenkomst. Deze overeenkomst wordt namelijk gesloten tussen een verzekeringsonderneming en een verzekeringnemer, die in dit geval een bank is. De wijze waarop deze overeenkomst is vormgegeven, komt overeen met die van een verzekeringsovereenkomst voor rekening van een ander, waarbij de verzekerde niet met naam behoeft te worden genoemd.
- 23 Zoals de verwijzende rechter opmerkt, is het in het onderhavige geval niettemin de consument die een deel van de verplichtingen van de verzekeringnemer op zich neemt, waaronder in de eerste plaats de verplichting om een premie te betalen. De consument draagt de daadwerkelijke economische last van de belegging van de middelen en van het daarmee gepaard gaande risico.
- 24 Bijgevolg is de verwijzende rechter van mening dat, om systematische en functionele redenen, alsmede uit hoofde van de bewoordingen van overweging 52 van richtlijn 2002/83, de verzekerde toegang lijkt te moeten hebben tot alle informatie van dergelijke aard die ter beschikking van de verzekeringnemer wordt of moet worden gesteld. Anders is het namelijk mogelijk dat de verzekerde niet in staat is de mogelijke economische gevolgen van de toetreding tot de overeenkomst correct te beoordelen.
- 25 In de tweede plaats vraagt de verwijzende rechter zich af wat de juiste uitlegging is van de inhoud en de omvang van de informatieverplichting van artikel 36, lid 1, van richtlijn 2002/83, gelezen in samenhang met punt A van bijlage III daarbij. Deze bepalingen stellen een minimum vast voor het verstrekken van inlichtingen

in overeenkomsten zoals in het onderhavige geval aan de orde, wat inhoudt dat het nationale recht kan voorzien in ruimere informatieverplichtingen maar deze verplichtingen niet kan beperken.

- 26 Volgens de Engelse taalversie van de onderzochte bepalingen van gemeenschapsrecht moet de verzekeringsonderneming vóór de sluiting van de overeenkomst melding maken van de aard van de onderliggende activa („*indication of the nature of the underlying assets*”) waarin de als verzekeringspremie betaalde middelen worden belegd. Volgens de verschillende gelijklopende taalversies moet deze informatie derhalve niet alleen strekken tot bepaling van het soort activa maar tevens tot vermelding van de eigenschappen (de aard) ervan. Volgens de verwijzende rechter zijn de bepalingen van richtlijn 2002/83 ook in die zin omgezet in het Poolse recht, aangezien de bepaling van artikel 13, lid 4, u.d.u. het begrip „kenmerken van de activa” hanteert.
- 27 Er bestaat evenwel twijfel over de vraag hoe het aan richtlijn 2002/83 ontleende begrip „kenmerken van de activa” of „eigenschappen van de activa” moet worden uitgelegd en met name of dit begrip ook betrekking heeft op de orde van grootte (intensiteit), de omvang en de soorten van het beleggingsrisico van de activa van het beleggingsverzekeringsfonds waarin de verzekeringsonderneming de door de consument als verzekeringspremie ter beschikking gestelde middelen belegt.
- 28 De twijfel betreft tevens de vraag of onder het begrip „eigenschappen van de activa van het beleggingsverzekeringsfonds” in voorkomend geval ook alle daarmee gepaard gaande beleggingsrisico’s moeten worden begrepen dan wel of daaronder alleen de voornaamste beleggingsrisico’s, waarvan de waarschijnlijkheid naar verhouding het grootst is en die het betrokken instrument uit economisch oogpunt kunnen kenmerken, moeten worden begrepen.
- 29 Deze onduidelijkheid volgt tevens uit het feit dat de bepalingen van richtlijn 2002/83, anders dan die van de daarop volgende verzekeringsrichtlijn, namelijk richtlijn 2009/138/EG (artikel 185, lid 4), die in de plaats van richtlijn 2002/83 is gekomen, geen afzonderlijk vereiste van kennisgeving van de soorten en van het niveau van de risico’s van beleggingen als die van de in deze zaak aan de orde zijnde overeenkomst hebben vastgesteld.
- 30 Bovendien kunnen de twijfels over de eigenlijke omvang en de gedetailleerdheid van de aan de verzekerde verstrekte inlichtingen ook worden gerechtvaardigd door de noodzaak een passende verhouding tussen de omvang van de verstrekte inlichtingen en de complexiteit ervan te behouden en bijgevolg door de noodzaak van objectieve duidelijkheid van de modelovereenkomst. Daarop is gewezen in het betoog van de verwerende verzekeringsonderneming, die heeft aangegeven dat het verstrekken van verdergaande of gedetailleerdere inlichtingen over de kenmerken van de activa waarin de middelen van het beleggingsverzekeringsfonds zijn belegd, juist vanwege de complexiteit van de informatie op dit punt voor de verzekerden geen enkel aanvullend positief effect zou hebben gehad.

- 31 Volgens de verwijzende rechter moet deze kwestie worden onderzocht met inachtneming van de vereisten inzake de formulering van transparante en begrijpelijke contractuele bedingen, ook ter zake van de aanduiding van de vaststelbare economische gevolgen van een belegging. In het gemeenschapsrecht wordt met betrekking tot het rechtsverkeer met consumenten namelijk bijzondere nadruk gelegd op de verplichting de consument naar behoren te informeren over de voorwaarden van de overeenkomsten die hij sluit of waartoe hij toetreedt. Wat dat betreft, wordt tevens vereist dat de aan de consument verstrekte inlichtingen op transparante en begrijpelijke wijze zijn geformuleerd.
- 32 Volgens de verwijzende rechter rijst wat dat betreft tevens de vraag naar de symmetrie tussen de door de verzekeringsonderneming aan de consument verstrekte inlichtingen en de inlichtingen die zij zelf van de emittent van de gestructureerde obligaties ontvangt. De consument is, als verzekerde, geen partij bij de overeenkomst inzake de uitgifte van de obligaties, die door de verzekeraar en de emittent van de obligaties wordt gesloten. Deze overeenkomst heeft geen rechtstreekse invloed op de rechten en verplichtingen van de consument uit hoofde van de verzekeringsovereenkomst. Niettemin worden de door de verzekerde consumenten betaalde geldmiddelen vervolgens door de verzekeraar in hun geheel belegd in het aldus verworven financiële instrument. Derhalve is de consument de daadwerkelijke belegger die het daarmee gepaard gaande risico draagt. De vraag rijst of een dergelijke verhouding, gelet op richtlijn 2002/83, de verwachting rechtvaardigt dat de consument toegang had tot alle informatie betreffende de uitgegeven obligaties waartoe de verzekeraar toegang had.
- 33 Volgens de verwijzende rechter is het beleggingsrisico in dit geval een dermate wezenlijk bestanddeel van de kenmerken van de activa, die derivaten zijn, dat de verzekerde consument, gelet op de minimumnorm voor de verstrekking van informatie die is vastgesteld in richtlijn 2002/83 (en vervolgens uitgewerkt in de daaropvolgende verzekeringsrichtlijn 2009/138/EG), op uitputtende en begrijpelijke wijze moet worden geïnformeerd.
- 34 In de derde plaats is het volgens de verwijzende rechter wenselijk de formule „vóór de sluiting van de verzekeringsovereenkomst” te verduidelijken en aan te geven of op basis daarvan niet kan worden geëist dat de fase van de verstrekking van inlichtingen aan de verzekerde, in de mate van het mogelijke, duidelijk wordt afgezonderd en onderscheiden van de fase van de sluiting van de overeenkomst (toetreding tot de verzekeringsovereenkomst).
- 35 De uitdrukking „vóór de sluiting van de overeenkomst” kan evenwel ook anders worden uitgelegd en kan met name ook worden opgevat als een uitdrukking die ziet op ieder kort tijdsinterval tussen de verstrekking van de nodige inlichtingen aan de partij die tot de overeenkomst toetreedt en de eigenlijke verklaring van toetreding, mits de verstrekking van de inlichtingen aan de ingediende verklaring voorafgaat.

- 36 De bepalingen van nationaal recht waarbij de bepaling van artikel 36, lid 1, van richtlijn 2002/83 en punt A van bijlage III daarbij zijn omgezet, versterken de wat dat betreft bestaande twijfels echter alleen maar. Daaruit blijkt namelijk slechts (artikel 13, lid 4, u.d.u.) dat de genoemde inlichtingen betreffende de rechtsbetrekking, met inbegrip van de kenmerken van de activa van het beleggingsverzekeringsfonds, moeten worden opgenomen in het reglement van het beleggingsfonds. Dit reglement is een variant van een modelovereenkomst, waarvan de bewoordingen mede bepalend zijn voor de rechtsbetrekking. Zelfs de opname van bepaalde informatieve bedingen in een overeenkomst (modelovereenkomst) kan evenwel nog niet worden beschouwd als nakoming van de informatieverplichting voorafgaand aan de eigenlijke sluiting van de overeenkomst (de toetreding ertoe).
- 37 Wanneer geen onderscheid kan worden gemaakt tussen de twee hierboven genoemde momenten, ook niet in de tijd, wordt het praktische belang van de nakoming van de informatieverplichting volkomen twijfelachtig. Het ontbreken van een passend tijdsinterval tussen de informatiefase en de fase van de sluiting van de overeenkomst kan de kans op een goed begrip van de verstrekte inlichtingen namelijk uitsluiten of aanzienlijk verminderen.
- 38 Volgens de verwijzende rechter moet het passende tijdsinterval in dit geval objectief worden vastgesteld, rekening houdend met de kenmerken van de rechtsbetrekking, de kwalificatie van consument en de omvang en de complexiteit van de vereiste inlichtingen.
- 39 Ten slotte rijzen er volgens de verwijzende rechter in de vierde plaats ook uitleggingstwijfels over de kwestie van het rechtsgevolg van de vaststelling dat de verzekeraar in voorkomend geval heeft verzuimd de naar behoren vastgestelde informatienorm na te komen.
- 40 Om dit probleem op te lossen moet artikel 36, lid 1, van richtlijn 2002/83 aldus worden uitgelegd dat wordt vastgesteld of, gelet op het belang van de daarin omschreven informatieverplichting, deze verplichting kan worden beschouwd als een wezenlijk bestanddeel van de overeenkomst (de rechtsbetrekking waartoe de consument is toegetreden). In de klassieke betekenis van het begrip „rechtsbetrekking” worden de onderdelen ervan over de informatieverplichting niet beschouwd als wezenlijke onderdelen (*essentialia negotii*). Dergelijke bedingen omschrijven namelijk niet rechtstreeks de rechten en de verplichtingen van de partijen en typeren de overeenkomst (rechtsbetrekking) niet. Naar Pools burgerlijk recht lijkt deze stelling geen twijfel te doen rijzen. Ter zake van de uitlegging van de communautaire bepalingen blijkt deze kwestie, gelet op de bewoordingen van overweging 52 van richtlijn 2002/83 en op de omvang en het belang van de in punt A van bijlage III daarbij bedoelde inlichtingen, evenwel problematisch te zijn.
- 41 De verwijzende rechter heeft in de tot dusver gegeven rechtspraak van het Hof geen antwoord op de hierboven aangeroerde kwesties ter zake van de juiste

uitlegging van de bepalingen van richtlijn 2002/83 gevonden. De enige arresten over een soortgelijke problematiek (namelijk levensverzekeringsovereenkomsten) die door de verwijzende rechter zijn gevonden geven geen antwoord op de gestelde prejudiciële vragen (arresten van 1 maart 2012, González Alonso, C-166/11, EU:C:2012:119, en 29 april 2015, Nationale-Nederlanden Levensverzekering Mij, C-51/13, EU:C:2015:286). Voorts had het arrest van 5 maart 2002 in de zaak Axa Royale Belge, C-386/00, EU:C:2002:136, betrekking op de uitlegging van een vergelijkbare bepaling van de eerdere verzekeringsrichtlijn, namelijk artikel 31, lid 3, van richtlijn 92/96/EEG van 10 november 1992. Dit arrest betrof evenwel een andere aangelegenheid en was gebaseerd op een ander soort verzekeringsovereenkomst.

WERKDOCUMENT